

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

Нестеренко Олег Афанасійович

УДК 81-13:004.738.5=134.2=111

**МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ МОВНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
ПІСЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ**

13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Одеса – 2012

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Дніпропетровському університеті імені Альфреда Нобеля, Міністерство науки і освіти, молоді та спорту України

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
Тарнопольський Олег Борисович,
Дніпропетровський університет
імені Альфреда Нобеля,
завідувач кафедри прикладної
лінгвістики та методики навчання іноземних мов.

Офіційні опоненти – доктор педагогічних наук, професор
Бігич Оксана Борисівна,
Київський національний лінгвістичний
університет,
професор кафедри методики викладання
іноземних мов;

кандидат педагогічних наук, доцент
Краснопольський Володимир Едуардович,
Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля,
завідувач кафедри іноземних мов.

Захист відбудеться «6» березня 2012 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 41.053.04 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Ніщинського, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

Автореферат розісланий «6» лютого 2012 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. А. Княжева

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Рух України до європейського освітнього простору, поширення її міжнародних зв'язків у різноманітних сферах життєдіяльності, нові політичні, соціально-економічні і культурні реалії потребують певних змін у навчанні іноземних мов. Відповідно до положень Болонської конвенції і Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти в межах європейського освітнього простору має зростати плюрилінгвальна компетенція фахівців, що передбачає володіння декількома іноземними мовами.

Проблема перебудови навчання іноземних мов у процесі підготовки фахівців у вищих навчальних закладах обґрунтовується у працях багатьох вітчизняних науковців (П. Бех, О. Бігич, Н. Бориско, О. Вєтохов, В. Краснопольський, Р. Мартинова, С. Ніколаєва, О. Тарнопольський, Л. Черноватий та ін). Вони наголошують, що така перебудова має розпочинатися з підготовки майбутніх викладачів іноземних мов і перекладачів, які вільно володіють декількома іноземними мовами.

Досліджено теоретичні і методичні аспекти навчання других іноземних мов (Н. Баришніков, І. Бім, В. Горіна, У. Іванова, Б. Лапідус, Б. Лебедінська, Л. Родова, Н. Чичеріна та ін.). Навчанню романських мов як другої іноземної мови присвячено праці С. Blanche-Benveniste і А. Valli; німецької мови – В. Hufeisen і В. Lindemann. Стратегії вивчення французької, італійської, іспанської і турецької як других іноземних мов після німецької й англійської розкрито В. Mißler.

У галузі іншомовної підготовки майбутніх перекладачів досліджено концептуальні засади підготовки перекладачів у вищих навчальних закладах України (П. Бех, Л. Биркун, Н. Левицька, Т. Рудницька, Л. Черноватий); окремі аспекти навчання перекладацької діяльності (Н. Дорошенко, Н. Зінукова, В. Петрухін); лінгвокультурні і соціокультурні чинники професійної підготовки перекладачів (В. Вуколова, І. Голуб, О. Селіванова). Розроблено методику використання мультимедійних технологій у процесі навчання студентів перекладу як спеціальності (Н. Гуменюк).

Проте учені зосереджують увагу переважно на лінгвістичних чинниках вивчення другої іноземної мови. Вплив, який англійська мова як основна мова міжнародного спілкування здійснює на навчання другої іноземної мови, сьогодні є недослідженим. Відсутні також дослідження, що висвітлюють ефективність використання ресурсів Інтернету в навчанні другої іноземної мови після англійської. Зважаючи на актуальність іншомовної підготовки сучасних фахівців, відсутність теоретичних і методичних засад навчання майбутніх перекладачів другої іноземної мови

після англійської з використанням сучасних інформаційних ресурсів було сформульовано тему дослідження «Методика навчання студентів мовних спеціальностей другої іноземної мови після англійської».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами. Дослідження виконано в межах наукової теми мовних кафедр Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля «Лінгвістичні аспекти іншомовної комунікації та методика їх навчання» (реєстраційний номер 0110U000323). Тема дослідження затверджена вченою радою Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля (протокол № 1 від 13.02.2010 р.) та узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 7 від 27.09.2011 р.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, розробити й апробувати методику навчання майбутніх перекладачів другої іноземної мови після англійської з використанням ресурсів Інтернету.

Завдання дослідження:

1. Визначити теоретичні засади і принципи методики навчання майбутніх перекладачів другої іноземної мови після англійської у вищих мовних навчальних закладах з використанням ресурсів Інтернету; уточнити поняття «навчальні ресурси Інтернету».

2. Схарактеризувати базу навчальних ресурсів Інтернету, критерії їх відбору і способи впорядкування для навчання майбутніх перекладачів другої іноземної мови.

3. Розробити систему вправ і експериментальну модель навчання студентів другої іноземної мови в усіх видах іншомовної мовленнєвої діяльності з використанням ресурсів Інтернету та виявити її ефективність;

4. Укласти методичні рекомендації щодо навчання майбутніх перекладачів другої іноземної мови з використанням ресурсів Інтернету й опорою на англійську мову.

Об'єкт дослідження – навчання студентів мовних спеціальностей другої іноземної мови.

Предмет дослідження – методика навчання майбутніх перекладачів другої іноземної мови після англійської на початковому етапі з використанням ресурсів Інтернету.

Методи дослідження. У дослідженні використано теоретичні й емпіричні методи. З метою характеристики сучасного стану викладання другої іноземної мови (далі – ІМ-2) в мовних ВНЗ і визначення її змісту для професійно орієнтованого навчання студентів-перекладачів використано метод аналізу й узагальнення даних з літературних джерел. З метою розробки моделі організації навчального процесу на основі відібраних і систематизованих ресурсів Інтернету, для обґрунтування відповідної системи вправ застосовано методи синтезу (угрупкування та

класифікація). Перевірку ефективності запропонованої методики і моделі організації навчального процесу здійснено методом методичного експерименту із застосуванням порівняння та спостереження, типологічного відбору даних експерименту. Для перевірки достовірності результатів експериментального навчання, їх кількісної та якісної характеристики застосовано факторний дисперсійний аналіз.

База дослідження. Дослідження виконано на базі Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля (спеціальність «Переклад»), мовних факультетів Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, Львівського національного університету імені Івана Франка, Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Загальна кількість студентів, які взяли участь в експериментальному дослідженні складає 562 особи. До основного методичного експерименту було залучено 90 студентів.

Наукова новизна одержаних результатів. Уперше теоретично обґрунтовано методику навчання майбутніх перекладачів другої іноземної мови після англійської із залученням ресурсів Інтернету. Визначено принципи навчання ІМ-2 (іспанської, німецької, французької) після англійської (далі – ІМ-1) з використанням ресурсів Інтернету (випереджаючого розвитку рецептивних видів мовленнєвої діяльності, подвійного занурення, домінування проектних технологій, інтеграції в навчанні першої та другої іноземної мови, формування міжкультурної компетенції, навчальної автономії, дидактико-методичної доцільності). Схарактеризовано базу навчальних ресурсів Інтернету (рецептивно-комунікативні, продуктивно-комунікативні, інструментальні); критерії оцінювання і відбору, способи їх упорядкування для навчання майбутніх перекладачів ІМ-2 після англійської на початковому етапі (відповідність Інтернет-ресурсів референтним рівням вивчення другої іноземної мови, доступність і придатність до використання в навчальному процесі, зв'язок з англійською мовою й опора на неї, функціональність, новизна і сучасність навчальних та інформаційних матеріалів, стабільність Інтернет-ресурсу, економічна доцільність). Розроблено модель навчання другої іноземної мови на базі ІМ-1 (англійської) з опорою на ресурси Інтернету на початковому етапі засвоєння ІМ-2, що складається з номенклатури видів навчальної діяльності для аудиторної і позааудиторної роботи в межах навчальних модулів. Уточнено поняття «навчальні ресурси Інтернету» (специфічні засоби навчання іноземної мови, які добираються у Всесвітній мережі і пристосовуються для вивчення певної мови). Подальшого розвитку набула теорія і методика навчання другої іноземної мови студентів мовних спеціальностей.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблено й апробовано методику навчання майбутніх перекладачів другої іноземної мови після англійської на початковому етапі з використанням ресурсів Інтернету; визначено тематику й об'єм навчального матеріалу: мовного (фонетика, граматики, лексика, синтаксис) і мовленнєвого (комунікативні теми, соціокультурні фонові знання, стандарти комунікативної поведінки); розроблено комплекс Інтернет-вправ, що містить п'ять підсистем (інформаційно-технічні; підготовчо-тренувальні; рецептивно-орієнтовані; паралельного розвитку рецептивних і продуктивних видів мовленнєвої діяльності; продуктивно-орієнтовані) та створено і систематизовано інформаційну базу Інтернет-ресурсів для навчання студентів мовних спеціальностей ІМ-2 після англійської (на матеріалі іспанської мови). Укладено методичні рекомендації щодо навчання майбутніх перекладачів другої іноземної мови з використанням ресурсів Інтернету й опорою на англійську мову. Результати дослідження можна використовувати на початковому етапі навчання других іноземних мов (німецької, французької чи іспанської) в мовних ВНЗ України, що готують перекладачів з двох іноземних мов, у змісті навчальної дисципліни «Практичний курс другої іноземної мови».

Матеріали дослідження впроваджено в навчальний процес факультету української й іноземної філології Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара (акт про впровадження № 88-552-564 від 17.10.2011 р.), філологічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (акт про впровадження № 5545-М від 16.10.2011 р.), факультету іноземних мов Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (акт про впровадження від 11.04.2011 р.), Інституту філології Чорноморського державного університету імені Петра Могили (акт про впровадження № 173/4 від 16.05.2011 р.).

Особистий внесок здобувача у праці у співавторстві полягає в розробці системи рецептивно-орієнтованих вправ для навчання майбутніх перекладачів другої іноземної мови (іспанської) після англійської.

Апробацію основних положень і результатів дисертації здійснено на міжнародному конгресі «Retos del Hispanismo en la Europa Central y del Este», (Краків, 2007), міжнародному форумі «Мовна освіта: шлях до євроінтеграції» (Київ, 2005), міжнародних: «Інноваційні підходи до навчання іноземних мов та культур у новому тисячолітті» (Дніпропетровськ, 2002), «Наука і освіта 2004. Сучасні методи викладання» (Дніпропетровськ, 2004), «Загальні питання філології» (Дніпродзержинськ, 2004), «Навчання ділової англійської мови у Східній Європі: для чого та як?» (Дніпропетровськ, 2004), «Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур» (Дніпропетровськ, 2004), «IV Міжнародна

науково-практична конференція з питань методики викладання іноземної мови пам'яті професора В. Л. Скалкіна (Одеса, 2005), «Навчання ділової англійської мови у Східній Європі: для чого та як?» (Ялта, 2006), «Сучасні тенденції комп'ютеризації процесу навчання іноземних мов» (Луганськ, 2006), «Викладання мов у ВНЗ освіти на сучасному етапі: Міжпредметні зв'язки» (Харків, 2006), «Lingua Summit 2007 – Komunikácia kultúr v zjednocujúcej sa Európe» (Trenčín, Slovenska Republika, 2007), «Навчання загальнонавчальної та ділової англійської мови у Східній Європі: для чого та як?» (Дніпропетровськ, 2009), «Інтеграційні процеси у викладанні іноземних мов: теоретичні засади та прикладні аспекти» (Львів, 2009), «Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів» (Тернопіль, 2011), «Теорія і технологія іншомовної освіти» (Київ, 2011); *всеукраїнських*: «Рішельєвські читання: Актуальні питання з профільного навчання обдарованої молоді» (Одеса, 2004) *науково-методичних конференціях*; *міжвузівському науково-методичному семінарі*: «Інноваційні технології у викладанні іноземних мов» (Дніпропетровськ, 2002).

Публікації. Результати викладено у 28 публікаціях автора, з них: 6 – у фахових наукових виданнях України, 4 – в наукових виданнях за кордоном (Іспанія, Польща, Словаччина, США), 6 – у професійних наукових виданнях України, 12 – в матеріалах наукових конференцій.

Структура дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, 11 додатків. Основний текст дисертації викладено на 193 сторінках. Робота містить 4 рисунки, 13 таблиць, що обіймають 14 сторінок основного тексту. Список використаних джерел містить 304 найменування, з них 96 – іноземними мовами, та охоплює 30 сторінок. Додатки подано на 63 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження; розкрито його наукову новизну і практичну значущість, наведено дані щодо апробації основних положень дисертації й упровадження одержаних результатів.

У **першому розділі** «Теоретичні основи методики навчання студентів мовних спеціальностей другої іноземної мови після англійської» визначено принципи методики навчання майбутніх перекладачів другої іноземної мови після англійської у вищих мовних навчальних закладах з використанням ресурсів Інтернету; схарактеризовано базу навчальних ресурсів Інтернету, критерії і способи їх упорядкування для навчання другої іноземної мови.

На сучасному етапі розвитку суспільства нова парадигма мовної освіти вимагає володіння декількома іноземними мовами. Визначальним для досягнення цієї мети є положення про пріоритетну роль першої

іноземної мови при вивченні другої (ІМ-2) і наступних іноземних мов (І. Бім, Б. Лапідус, Б. Лебединська, С. Blanche-Benveniste, A. Valli, В. Hufeisen, В. Lindemann, В. Mißler та ін.). За теорією інтегративного навчання іноземної мови оволодіння ІМ-1 є лінгвістичною опорою для вивчення всіх інших ІМ (Н. Баришніков). Особливого значення в цьому процесі набувають явища міжмовного перенесення й інтерференції. Відмінності навчання ІМ-2 в порівнянні з ІМ-1 вимагають особливих підходів щодо формування репродуктивного і рецептивного словникового запасу, визначення змісту й обсягу мовного матеріалу ІМ-2, який підлягає лише рецептивному засвоєнню. Оволодіння ІМ-2 позитивно впливає на вдосконалення ІМ-1, підвищує внутрішню мотивацію тих, хто вивчає дві іноземні мови. Натомість, процес вивчення декількох іноземних мов потребує широкого використання технічних засобів навчання, серед яких найбільш потужними і сучасними є ресурси Інтернету.

Доведено, що ресурси Інтернету дозволяють оптимізувати й активізувати процес навчання іноземних мов (М. Бовтенко, В. Краснопольський, Є. Полат, М. Cruz Piñol, J. W. LeLoup, М. Warschauer та ін.). З урахуванням цього розробляються навчальні матеріали нового типу, що поступово замінюють традиційні друковані підручники навчальними матеріалами на електронних носіях. Інтернет у навчанні іноземних мов використовують для пошуку й обробки освітньої і наукової інформації, для виховання у студентів духовних та культурних цінностей через ознайомлення з іншими культурами; формування «іншомовної особистості», здатної до повноцінної комунікації з представниками інших культур.

Використання ресурсів Інтернету в навчанні іноземної мови забезпечує занурення студентів у мовне, навчальне й інформаційне середовище, створене носіями цієї мови. Під час навчання ІМ-2 вони дозволяють, поряд з урахуванням рідної мови, спиратися на мову-посередника, якою, в багатьох випадках, є англійська. Технічні можливості Інтернету відкривають шлях до інтерактивності, діалогової взаємодії, широти вибору режиму й організаційних форм роботи студентів і викладачів у процесі навчання іноземної мови, створюють умови для зворотного зв'язку між користувачами та носіями певної мови.

Для розробки методики навчання студентів мовних спеціальностей ІМ-2 після англійської, поряд із загально дидактичними і загально методичними, були визначені специфічні методичні принципи, що зумовлюють використання в навчальному процесі ресурсів Інтернету.

Принцип випереджаючого розвитку в навчанні рецептивних видів мовленнєвої діяльності передбачає вдосконалення рецептивних видів мовленнєвої діяльності (аудіювання і читання). Принцип реалізується у виконанні студентами творчих завдань, що пов'язані з говорінням і письмом, на основі знайдених завдяки прослуховуванню та читанню

писемних текстів з Інтернету. За своєю суттю і призначенням він підпорядковується загальнометодичному принципу взаємопов'язаного навчання різним видам іншомовної мовленнєвої діяльності.

Принцип подвійного занурення (M. Warschauer) спрямований на формування й удосконалення вмінь і навичок студентів щодо роботи з ресурсами Інтернету паралельно з навчанням ІМ-2. Користування ресурсами Інтернету для засвоєння ІМ-2 вимагає від студентів володіння вміннями і навичками технічного й етичного характеру (бути обізнаними у правилах поведінки в Інтернеті, способах розкладки клавіатури з німецькою, французькою чи іспанською мовами, пошуку потрібних для вивчення другої іноземної мови Інтернет-ресурсів відповідно до заданих критеріїв).

Принцип домінування проектних технологій забезпечує творче використання мовного матеріалу ІМ-2. Його реалізація дозволяє перетворити заняття з іноземної мови на дискусію, дослідження. Студенти мають використовувати Інтернет як джерело інформації, засіб спілкування і співпраці в межах власної навчальної групи або з представниками інших навчальних закладів в Україні та поза її межами з метою виконання певних навчальних проектів. Розглянутий принцип підпорядковується загальнодидактичному принципу активізації і загально методичному принципу комунікативності.

Принцип інтеграції в навчанні першої та другої іноземної мови вимагає засвоєння лексико-граматичних явищ ІМ-2 через мовні реалії англійської мови як ІМ-1. Перенесення (трансфер) певних мовних вмінь і навичок, набутих в ІМ-1 сприяє прискореному оволодінню ними в ІМ-2. З іншого боку, навчання ІМ-2 після ІМ-1 підвищує рівень володіння ІМ-1 (Б. Лапідус, Н. Баришніков). Принцип реалізується через використання навчальних ресурсів Інтернету, викладених англійською мовою для вивчення ІМ-2, адже саме англійською мовою створено більшість навчальних ресурсів для засвоєння інших мов, що недоступні на рідній мові і мовах, яких навчаються.

Принцип розвитку міжкультурної компетенції забезпечує розширення обізнаності студентів із соціально-культурними реаліями іншомовних країн. Реалізується через безпосереднє Інтернет-спілкування з носіями мови, якої навчаються і завдяки звертанню до інформаційних Інтернет-джерел, особливо англійською мовою.

Принцип навчальної автономії в роботі з Інтернетом спрямований на формування навичок самостійної роботи студентів спочатку за підтримкою і допомогою викладача, а надалі – цілком самостійно. Цей принцип вимагає, щоб навчальна діяльність студентів в Інтернеті була індивідуальною в межах виконання різноманітних навчальних проектів і завдань другою іноземною мовою. Його основу складає автономія

студента як здатність брати на себе і нести відповідальність за процес власного навчання (Н. Нолес).

Принцип дидактико-методичної доцільності використання ресурсів Інтернету орієнтує викладачів і студентів на те, що до них треба звертатись у випадку, коли вони дозволяють виконати навчальні завдання найбільш ефективно. Цей принцип підпорядковується принципу необхідності, який сформульований у комп'ютерній лінгводидактиці (Е. Азімов, М. Бовтенко, Є. Полат).

Інтернет-ресурси, дібрані для навчання студентів мовних спеціальностей ІМ-2 на початковому етапі, за змістом і метою розподілено на дві основні групи. Першу групу склали рецептивно-комунікативні ресурси, що забезпечують розвиток у студентів рецептивних видів мовленнєвої діяльності (читання і аудіювання) і можуть у подальшому використовуватися для розвитку продуктивних видів мовленнєвої діяльності (далі – ВМД) (говоріння та письма). Другу групу склали продуктивно-комунікативні ресурси, спрямовані на розвиток продуктивних ВМД (в основному, письма) й опосередковану допомогу розвитку рецептивних ВМД через спілкування за допомогою електронної пошти, форумів, чатів, Skype та ін. Третя група призначена не тільки для студентів, але й викладачів і є інструментальною. Вона поділена на: комунікативно-інструментальні (електронна пошта, листи розсилки, форуми, чати, відео-портали, блоги, подкасти і соціальні мережі, системи Інтернет-телефонії); техніко-інструментальні (текстові редактори, коректори орфографії, електронні словники, дієвідмінювачі дієслів, машинні перекладачі) й інформаційно-інструментальні (довідники, тлумачні словники, словники синонімів і антонімів, енциклопедії і т. ін.) ресурси. Усі зазначені ресурси впорядковано за функціональним призначенням як-от: ресурси для формування і розвитку у студентів рецептивних і продуктивних ВМД; інструментальні ресурси для використання студентами і викладачами; ресурси для теоретичної та практичної, методичної й інформаційної допомоги викладачам.

У **другому розділі** «Методика навчання видів мовленнєвої діяльності майбутніх перекладачів другої іноземної мови після англійської з використанням Інтернет-ресурсів» описано критерії відбору ресурсів Інтернету відповідно до потреб початкового етапу навчання студентів мовних спеціальностей ІМ-2 після ІМ-1, показники і рівні володіння ІМ-2; подано систему вправ та експериментальну модель навчання студентів ІМ-2 на матеріалі іспанської мови в усіх видах мовленнєвої діяльності (рівень А) з використанням ресурсів Інтернету. Критерії відбору ресурсів Інтернету для навчання майбутніх перекладачів ІМ-2 визначено відповідно до цілей і завдань рівня А.

Критерій відповідності Інтернет-ресурсів референтним рівням вивчення іноземної мови (для іспанської мови – ці рівні Plan curricular del

Instituto Cervantes: Niveles de referencia para el español) окреслює тематику та об'єм навчального матеріалу: мовного (фонетика, граматики, лексика, синтаксис) і мовленнєвого (комунікативні теми, соціокультурні фонові знання, стандарти комунікативної поведінки). Відповідно до цього критерію тематика початкового етапу навчання іспанської мови як ІМ-2 складалася з двадцяти підтем. Зокрема: людина (зовнішність і фізичний стан; особистість, стан, почуття; ідентифікація, міжособистісні стосунки; харчування; освіта, робота; розваги, захоплення, вільний час; житло та ін.); мистецтво; економіка і промисловість; наука та технологія; уряд, політика, суспільство; релігія і філософія; географія та природа; інформація (засоби масової інформації і зв'язку). Крім загальної інформації референтні рівні передбачають опанування соціокультурних фонових знань і стандартів комунікативної поведінки. Усі підтеми представлені в моделі навчального процесу у вигляді семи модулів.

Критерій доступності і придатності Інтернет-ресурсів визначає простоту доступу та користування, привабливість, мовну і культурну складність, надійність використання в навчальному процесі. Цей критерій передбачає можливість дістатися до матеріалів сайту чи порталу без затримок, оперативного переходу з однієї Інтернет-сторінки на іншу в межах одного сайту (порталу) через систему гіперпосилань, наявність в межах одного Інтернет-ресурсу посилань на споріднені матеріали інших порталів, сайтів, блогів і таке інше.

Критерій зв'язку ІМ-2 з ІМ-1 та опори на ІМ-1 передбачає відбір Інтернет-ресурсів і надання переваги для використання в навчальному процесі сайтам з англomовним викладом навчальної інформації.

Критерій функціональності обмежує використання ресурсів Інтернету більш ефективним навчанням студентів ІМ-2, підвищенням їхньої вмотивованості і покращання якості результатів. Звернення до ресурсів Інтернету в навчанні ІМ-2 зумовлюється потребою оперативного доступу до інформації, отримання якої в інший спосіб (через газети, журнали, книги, радіо, телебачення) неможливе або ускладнене. Критерій функціональності передбачає добір тільки тих Інтернет-ресурсів, що можуть у найкращій спосіб забезпечити досягнення мети, яка ставиться в навчальному процесі в цілому або в кожному окремому його фрагменті.

Критерій новизни і сучасності матеріалів, що добираються для навчального процесу, стосується, перш за все, матеріалів інформаційного характеру. Критерій стабільності орієнтує викладачів і студентів звертатися лише до таких ресурсів Інтернету, які функціонують тривалий час і попит на котрі лишається стабільним та тривалим. Значна частка ресурсів зникає з Інтернету дуже скоро після своєї появи через втрату актуальності, низьку якість, ускладнений доступ, зниження відвідуваності тощо.

Критерій економічної доцільності вимагає брати до уваги, що значна кількість Інтернет-ресурсів доступна користувачеві лише за умови внесення певної оплати. Багато навчальних сайтів, блогів, подкастів і соціальних мереж, створених для вивчення іноземних мов, пропонують користувачам преміальні послуги за додаткову оплату. На такі ресурси теж слід звертати увагу й інформувати про них студентів.

Відібрані за даними критеріями Інтернет-ресурси використано при розробці системи вправ для навчання майбутніх перекладачів іспанської як ІМ-2 після англійської, що складалася з п'яти підсистем. Усі вправи впорядковано за типологією Н. Склярєнко, окрім вправ першої підсистеми, для яких певні класифікаційні категорії були неактуальними. Опрацювання вправ здійснювалось у послідовності від рецептивних мовленнєвих (у тому числі рецептивно-репродуктивних) → до рецептивно-продуктивних → і продуктивних вправ та відповідно від некомунікативних (мовних) вправ → до умовно-комунікативних → і комунікативних.

Перша підсистема складалася з інформаційно-технічних вправ і мала на меті формування у студентів базових навичок і вмінь роботи в Інтернеті. Ці вправи є опосередковано зорієнтованими на навчання мови. Їх призначення – створити базу з навичок і вмінь роботи в Інтернеті в навчальних цілях (перш за все, в іншомовних ресурсах). Наведемо приклад вправи цієї підсистеми.

Вправа: вмотивована, з природними опорами, без ігрового компоненту, виконується індивідуально або в парах. *Мета:* опанування друкуванням іспанських слів на слух, полегшення засвоєння іспанської вимови, засвоєння назв іспаномовних країн.

Інструкція студентам: «Щоб спілкуватися іспанською мовою в Інтернеті, потрібно знати назви іспаномовних країн і вміти їх правильно писати, у тому числі, зі слуху. Прослухайте звуковий файл «Іспанський алфавіт». Після назви кожної літери іспанського алфавіту Ви почуєте назву однієї з іспаномовних країн, в яких є літера, яка щойно прозвучала. Упродовж паузи після назви країни (15 секунд) надрукуйте цю назву за допомогою комп'ютера. Порівняйте власні варіанти з тим, що буде показано на екрані після виконання вправи. Внесіть у разі потреби зміни до своєї роботи і вивчіть назви іспаномовних країн».

(А – Argentina; В – Bolivia; С – Colombia etc.)

Друга підсистема складалася з підготовчо-тренувальних (аспектних) вправ, що мали на меті формування фонетичних, граматичних і лексичних навичок студентів та підрозділялися на групи фонетичних, граматичних і лексичних вправ, у яких відпрацьовувались окремі мовні аспекти мовлення.

Приклад вправи другої підсистеми.

Вправа фонетичної групи: рецептивно-репродуктивна, некомунікативна, невмотивована, без ігрового компоненту, із штучними опорами, виконується індивідуально в аудиторії. *Мета:* тренування вимови звуків, що відповідають літерам *z, c, k, q, g, j*.

Інструкція студентам: «Ви будете вчитися правильно вимовляти слова і фрази зі звуками, що відповідають літерам *z, c, k, q, g, j*. Зайдіть на сторінку... (надається електронна адреса). Знайдіть «Nivel A1», потім вправу Pronunciación. Комп'ютер буде керівником Вашого тренування. Перевіряйте свою вимову за зразками і підказками, які будуть Вам надаватися. Я також слухаю Ваше виконання вправи і буду надавати допомогу, коли з'являться труднощі».

Третя підсистема складається з рецептивно-орієнтованих вправ, призначених для розвитку навичок і вмінь читання й аудіювання. Більшість вправ є суто рецептивними, проте опосередковано й у відстроченому режимі вони є базою для розвитку продуктивних ВМД.

Вправа: рецептивна, умовно-комунікативна, вмотивована, без ігрового компоненту, з природними опорами, виконується індивідуально в аудиторії. *Мета:* розвиток навичок і вмінь читання та пошуку іспаномовної інформації в Інтернеті.

Інструкція студентам: «Увійдіть в Інтернеті на сайт однієї з пошукових систем (Altavista, Google, Yandex, Rambler). Введіть ключове слово «назва країни» + wikipedia.es. На сторінках довідкового видання знайдіть дані про столицю країни, її населення, політичну систему, грошову одиницю і кольори прапора. Внесіть знайдені дані до власного інформаційного аркушу за схемою: 1) столиця; 2) населення; 3) політична система; 4) грошова одиниця; 5) кольори прапора».

Четверта підсистема – рецептивно і продуктивно-орієнтовані вправи для паралельного розвитку рецептивних та продуктивних ВМД. Вправи цієї підсистеми вимагали практичного використання інформації, отриманої у процесі рецепції на основі прочитаного студентом під час аудиторних занять тексту з певного Інтернет-сайту. Вимагалось без підготовки презентувати зміст цього тексту іншим студентам у групі, які його не читали, або скласти письмовий реферат тексту тощо. Вправи цієї підсистеми поділялися на дві групи: завдання на продукцію в усній формі (наприклад, коротка усна презентація) і завдання на продукцію в письмовій формі (наприклад, написання реферату прочитаного тексту).

Приклад вправи першої групи.

Вправа: рецептивно-продуктивна, умовно-комунікативна, вмотивована, з рольовим ігровим компонентом, з природними і штучними опорами, виконується в парах в аудиторії або за її межами (як домашнє завдання). *Мета:* розвиток навичок і вмінь читання та говоріння.

Інструкція студентам: «Ви запрошені на день народження до Вашого товариша і Вам необхідно обрати для нього подарунок. Зайдіть на сторінку <...> (надається електронна адреса). Це база даних Інтернет-магазинів, які торгують товарами іспанського виробництва. Завітайте на сторінку тієї групи товарів, які можуть сподобатися вашому другові й оберіть подарунок, прочитавши опис товарів на цій сторінці. Після цього, усно ознайомте всю групу з Вашим вибором, пояснивши причини для нього. Для обґрунтування свого вибору Ви можете користуватися такими лексичними одиницями: *regalo, precio, calidad, tamaño, color, regalar, comprar, preguntar, pedir etc*».

П'ята підсистема включає продуктивно-орієнтовані вправи, що призначені для розвитку продуктивних ВМД. Вони виконувалися з використанням електронної пошти, соціальних мереж, чатів, форумів, блогів тощо. Вправи цієї підсистеми розподілено на дві групи залежно від того, в якій формі (усній чи письмовій) відбувалося звітування студента про виконання завдання. Приклад вправи першої групи.

Вправа: продуктивна, комунікативна, вмотивована, з рольовим ігровим компонентом, з природними опорами, виконується індивідуально в аудиторії або за її межами (як домашнє завдання). *Мета:* розвиток навичок і вмінь письма та говоріння.

Інструкція студентам: «Ви в іспаномовній країні і маєте намір запросити до ресторану свого знайомого з цієї країни. Вам потрібно заздалегідь замовити столик і меню в одному з ресторанів. Зайдіть на сайт <...> (надається електронна адреса). Знайдіть в меню сторінку *Restaurantes* <...>. Через внутрішню пошукову систему «*Reserva mesa en...*» виберіть ресторан, який Ви бажаєте відвідати. У меню «*Como reservar*» прочитайте, як замовити столик у ресторані. Відповідно до інструкції, виконайте письмове замовлення і надішліть його до ресторану. На наступному занятті усно звітуйте, що та як Ви замовляли і яка відповідь надійшла на Вашу електронну поштову адресу».

Усього для навчання студентів ІМ-2 після англійської на початковому етапі було запропоновано понад 280 вправ, виконання яких було пов'язане з використанням Інтернету. Навчання відбувалось упродовж трьох семестрів і складалося з 288 аудиторних годин, 144 занять (у середньому по дві вправи з ресурсами Інтернету на одне аудиторне заняття).

Третій розділ дисертаційного дослідження «Експериментальна перевірка ефективності методики навчання другої іноземної мови після англійської» присвячено опису організації і методики проведення експериментального навчання другої іноземної мови після англійської й аналізу її результатів.

Для перевірки ефективності запропонованої методики проведено порівняльний експеримент за двома експериментальними моделями навчання ІМ-2 з використанням ресурсів Інтернету та з опорою на англійську мову як ІМ-1 на початковому етапі в мовному ВНЗ. Основна модель навчання (Модель 1) передбачала обов'язкове, регулярне і кероване використання Інтернет-ресурсів у навчальному процесі на аудиторних заняттях та в позааудиторний час. Вона була реалізована в ЕГ1. Друга модель (Модель 2) передбачала навчання за більш поширеним підходом, за яким Інтернет-ресурси лише рекомендуються студентам. Робота з ними відбувалася тільки в позааудиторний час, з контролем з боку викладача, але без його безпосереднього керівництва. Ця модель реалізована в ЕГ2.

Експеримент проводився впродовж 2007-2011 р.р. із залученням 90 студентів, які вивчали в ході експериментального дослідження іспанську мову як другу протягом 1,5 років: з II семестру I курсу до IV семестру II курсу (початковий рівень А1 та А2).

Визначення рівнів володіння ІМ-2 для навчання майбутніх перекладачів другої іноземної мови після англійської з використанням ресурсів Інтернету на початковому етапі (рівень А з підрівнями А1 і А2) здійснено відповідно до дескрипторів Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

У першому післяекспериментальному зрізі (рівень А1) в ЕГ1 завдання з аудіювання було правильно виконано на 56,3%, в ЕГ2 – на 55,1%, у КГ – на 55,0%; з читання – на 51,0% (ЕГ1), 52,3% (ЕГ2), 48,9% (КГ); говоріння – на 61,5% (ЕГ1), 62,0% (ЕГ2), 59,9% (КГ); письма – на 44,8% (ЕГ1), 43,8% (ЕГ2), 41,3% (КГ).

На рівні А2 різниця ЕГ1, ЕГ2 і КГ проявилася в результатах другого післяекспериментального зрізу. Так, завдання з аудіювання правильно виконано в ЕГ1 на 80,1%, в ЕГ2 – на 66,3%, у КГ – на 55,0%. Аналогічна картина отримана за результатами виконання завдань з читання: 67,3% (ЕГ1), 57,2% (ЕГ2) і 47,2% у КГ. У говорінні вони становили: 82,0% (ЕГ1), 71,7% (ЕГ2), 58,0% у КГ; у письмі – 69,0% (ЕГ1), 58,6% (ЕГ2); 45,4% – (КГ). Отже, результати навченості у студентів КГ у всіх видах мовленнєвої діяльності були в середньому на 20% нижче, ніж в ЕГ1 і на 10% – порівняно з ЕГ2, що свідчить про ефективність запропонованої методики.

На рівні статистичної значущості було доведено, що з двох експериментальних моделей на початковому етапі більш ефективною є перша модель, що передбачає збалансоване обов'язкове і кероване використання Інтернет-ресурсів у навчанні майбутніх перекладачів ІМ-2 після ІМ-1 у позааудиторний і аудиторний час.

В експерименті також було показано, що позитивний результат від застосування експериментальних моделей навчання повністю проявляється не відразу, а у другій половині курсу, що показує кумулятивний характер впливу обох експериментальних моделей.

Проведене дисертаційне дослідження дозволило сформулювати методичні рекомендації щодо організації навчання студентів немовних спеціальностей другої іноземної мови після англійської.

У **висновках** викладено результати дослідження, основні з них такі.

У дисертації досліджено проблему навчання студентів мовних спеціальностей другої іноземної мови після англійської з використанням Інтернет-ресурсів.

1. Визначено теоретичні засади методики навчання майбутніх перекладачів другої іноземної мови після англійської у вищих мовних навчальних закладах з використанням ресурсів Інтернету. Навчальний процес має будуватися з урахуванням мовних (фонетика, граматики, лексика, синтаксис) і мовленнєвих (комунікативні теми, соціокультурні фонові знання, стандарти комунікативної поведінки) особливостей ІМ-1. Ефективність й інтенсивність навчання ІМ-2 значною мірою забезпечується використанням Інтернету і його навчальних ресурсів. Навчальні ресурси Інтернету визначено як специфічні засоби навчання іноземної мови, що добираються у Всесвітній мережі і пристосовуються для вивчення певної мови.

2. Доведено, що навчання ІМ-2 після ІМ-1 з використанням ресурсів Інтернету має будуватися з урахуванням специфічних принципів, а саме: випереджаючого розвитку рецептивних ВМД, який реалізується у виконанні студентами завдань, пов'язаних з говорінням і письмом, на основі прослуховування та читання писемних текстів з Інтернету; подвійного занурення, що забезпечує вивчення ІМ-2 і сприяє формуванню у студентів навички роботи з ресурсами Інтернету; домінування проектних технологій, що орієнтує на активне використання ресурсів Інтернету; інтеграції в навчання першої та другої іноземної мови; формування міжкультурної компетенції, що реалізується через спілкування з носіями ІМ-2 і користування переважно англомовними інформаційними джерелами Інтернету; навчальної автономії, який передбачає поступове надання студентам можливості самостійно працювати з ресурсами Інтернету; дидактико-методичної доцільності, який орієнтує учасників навчального процесу на використання Інтернет-ресурсів лише за умови значного підвищення ефективності навчального процесу.

3. Відбір навчальних ресурсів Інтернету проведено з урахуванням цілей і завдань, що стоять на початковому етапі вивчення другої іноземної мови та відповідають рівню А Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти за наступними критеріями: відповідності Інтернет-ресурсів

референтним рівням вивчення іноземної мови; доступності та придатності Інтернет-ресурсів до використання в навчальному процесі; зв'язку ІМ-2 з ІМ-1 та опори на ІМ-1; функціональності, новизни і сучасності навчальних і інформаційних матеріалів, їх стабільності й економічної доцільності.

4. Відібрані на основі зазначених критеріїв ресурси Інтернету впорядковано за функціональним призначенням й орієнтацією на навчання другої іноземної мови і розподілено на дві основні групи: рецептивно-комунікативні ресурси, що забезпечують розвиток рецептивних видів мовленнєвої діяльності (читання та аудіювання) і можуть використовуватися для розвитку продуктивних ВМД (говоріння та письма) студентів; продуктивно-комунікативні ресурси, які спрямовані на розвиток продуктивних ВМД (в основному, письма) й опосередковано допомагають у розвитку рецептивних ВМД через спілкування за допомогою ресурсів Інтернету. Третю групу складають інструментальні ресурси, що поділяються на комунікативно-інструментальні (електронна пошта, листи розсилки, форуми, чати, відео-портали, блоги, подкасти і соціальні мережі, системи Інтернет-телефонії); техніко-інструментальні (текстові редактори, коректори орфографії, електронні словники, дієвідмінювачі дієслів, машинні перекладачі) й інформаційно-інструментальні (довідники, тлумачні словники, словники синонімів і антонімів, енциклопедії і т. ін.) ресурси.

5. Експериментально доведено, що успішне навчання ІМ-2 після англійської можливе за умови використання системи вправ, що розподілено на п'ять підсистем: інформаційно-технічні; підготовчо-тренувальні; рецептивно-орієнтовані; паралельного розвитку рецептивних і продуктивних видів мовленнєвої діяльності; продуктивно-орієнтовані.

6. На основі відібраних і систематизованих ресурсів Інтернету розроблено дві моделі навчання ІМ-2 після ІМ-1. Моделі навчання передбачають два варіанти роботи студентів: в аудиторних умовах під керівництвом і контролем викладача і в позааудиторний час з обмеженим керівництвом викладача і наданням студентам максимально можливої самостійності. Ефективність експериментальних моделей підтверджено результатами експериментального навчання. Так, різниця результатів навчання порівняно з КГ з аудіювання склала в ЕГ1 – 24,9%, в ЕГ2 – 11,3%; з читання – в ЕГ1 – 16,1%, в ЕГ2 – 10,0%; у говорінні – ЕГ1 – 24%, ЕГ2 – 13,7%; письмі – ЕГ1 – 23,6%, ЕГ2 – 13,2%. Отримані експериментальні дані доводять більшу ефективність першої експериментальної моделі.

7. Укладені методичні рекомендації дозволяють застосовувати результати дослідження для реалізації практичних завдань у процесі навчання другої іноземної мови (німецької, французької та іспанської) в мовних ВНЗ для підготовки перекладачів з двох іноземних мов.

Перспективою подальших наукових розвідок є теоретичне дослідження і практична розробка методики навчання другої іноземної мови з використанням спеціальних соціальних мереж для вивчення іноземних мов SharedTalk і Busuu, а також з використанням існуючих навчальних платформ типу Studyspanish, Studyfrech, Studygerman; робота з організації позааудиторної автономної навчальної діяльності студентів з використанням систем звукового і відео зв'язку Skype і ooVoo.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях автора:

1. Нестеренко О. А. Електронна пошта як засіб для розвитку навичок читання та письма іспанською мовою як другою іноземною / О. А. Нестеренко // Вісник Міжнародного Слов'янського університету. Український науково-теоретичний журнал, філологія. – 2003. – т. 6, № 3. – С. 49–51.

2. Нестеренко О. А. Інтернет у навчанні читання іспанською мовою як другою іноземною / О. А. Нестеренко // Іноземні мови. – 2006. – № 3. – С. 39–43.

3. Нестеренко О. А. Навчання читання та письма іспанською мовою як другою іноземною з використанням ресурсів Інтернету / О. А. Нестеренко // Педагогічний процес: теорія і практика : збірник наукових праць. – К. : Вид-во П/П «ЕКМО», 2006. – Вип. 3. – С. 248–258.

4. Нестеренко О. А. Знайдено в Інтернеті (матеріали для викладачів іспанської мови) / О. А. Нестеренко // Іноземні мови : журнал. – 2007. – Частина 1, № 2. – С. 66–67.

5. Нестеренко О. А. Знайдено в Інтернеті (матеріали для викладачів іспанської мови) / О. А. Нестеренко // Іноземні мови : журнал. – 2007. Частина 2, № 3. – С. 68–70.

6. Нестеренко О. А. Комп'ютерна лінгводидактика та лінгвокраїнознавство другої іноземної мови (іспанської) / О. А. Нестеренко // Вісник Львівського університету. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – Випуск 14. – С. 293–298. – (Серія «Іноземні мови»).

7. Нестеренко О. А. Інтернет, соціальні мережі і навчання іноземних мов: іспанська після англійської / О. А. Нестеренко // Науковий часопис Національного педаг. ун-ту ім. М. П. Драгоманова : зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ М. П. Драгоманова, 2011. – Випуск 29. – С. 147–150. – (Серія № 5 «Педагогічні науки: Реалії та перспективи»).

8. Нестеренко О. А. До питання відбору і систематизації Інтернет-ресурсів для навчання іспанської мови як другої іноземної після англійської / О. А. Нестеренко // Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. – Ніжин : Видавництво НДУ імені Миколи Гоголя, 2011. – № 8. – С. 74–77. – (Серія «Психолого-педагогічні науки»).

9. Нестеренко О. А. Модель навчання, критерії оцінювання та результати експериментального дослідження використання Інтернет-ресурсів у викладанні іспанської мови як другої іноземної / О. А. Нестеренко // Вісник Дніпропетровського університету ім. Альфреда Нобеля. – 2011. – № 2 (2). – С. 84–90. – «Серія «Педагогіка і психологія»).

10. Нестеренко О. А. Використання фонограм та відеограм на етапі увідно-фонетичного курсу у навчанні іспанської мови як другої іноземної / О. А. Нестеренко // Інноваційні технології у викладанні іноземних мов : тези доповідей на міжвузівському науково-методичному семінарі 21 березня 2002 р. – Дніпропетровськ : Дніпропетровський державний фінансово-економічний інститут, 2002. – С. 18–19.

11. Нестеренко О. А. Використання відео- та Інтернет-ресурсів у навчанні іспанської мови як другої іноземної / О. А. Нестеренко // Інноваційні підходи до навчання іноземних мов та культур у новому тисячолітті : між нар. науково-методична конференція : тези доповідей. – Дніпропетровськ : Видавництво ДУЕП, 2002. – С.189–190.

12. Нестеренко О. А. Міжкультурна комунікація у процесі навчання іспанської мови як другої іноземної / О. А. Нестеренко // Матеріали I міжнародної науково-практичної конференції [«Загальні питання філології»], (Дніпродзержинськ, 18–19 березня 2004 р.). – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – Том II. – С. 131–132.

13. Нестеренко О. А. Використання англомовних Інтернет-ресурсів у навчанні ділової іспанської мови студентів факультету ділової іноземної мови / О. А. Нестеренко // Міжнародна наукова конференція [«Навчання ділової англійської мови у Східній Європі: для чого та як»], (Дніпропетровськ, 14–15 травня 2004 р.). – Д. : Вид-во ДУЕП, 2004. – С. 106–108.

14. Нестеренко О. А. Співробітництво «вищий навчальний заклад – школа» у навчанні іноземних мов / О. А. Нестеренко // Матеріали Всеукраїнської наук.-метод.конф. «Рішельєвські читання» [«Актуальні питання з профільного навчання обдарованої молоді»], (м. Одеса, 14–17 жовтня 2004 р.). – Одеса : Астропринт, 2004. – С. 155–164.

15. Нестеренко О. А. Використання електронної пошти у навчанні читання та письма іспанською мовою як другою іноземною / О. А. Нестеренко // Матеріали VII міжнародної науково-методичної конференції [«Наука і освіта 2004. Сучасні методи викладання»]. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – т. 43. – С. 8–10.

16. Нестеренко О. А. Електронна пошта та її використання на різних етапах навчання іспанської мови як другої іноземної / О. А. Нестеренко // Матеріали X міжнародної конференції [«Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур»]. – Дніпропетровськ : Пороги, 2004. – С. 44–46.

17. Нестеренко О. А. Использование Интернет-ресурсов в курсе «Лингвострановедение второго иностранного языка (испанского)» / О. А. Нестеренко // IV міжнародна науково-практична конференція з питань методики викладання іноземної мови, пам'яті професора В. Л. Скалкіна, 27–28 січня 2005 р. : збірник наукових праць. – Одеса : Астропринт, 2005. – С. 164–169.

18. Нестеренко О. А. Використання інформаційних технологій для навчання другої і третьої іноземної мови у вищих навчальних закладах / О. А. Нестеренко // Міжнародний форум «Мовна освіта: шлях до євро інтеграції» : тези доповідей. – К. : Ленвіт, 2005. – С. 248–249.

19. Нестеренко О. А. Интернет-ресурси у навчанні іспанської мови для ділового спілкування / О. А. Нестеренко // Матеріали II міжнарод. Наук. конференції [«Навчання ділової англійської мови у Східній Європі: для чого та як?»], (Ялта, 19–21 травня 2006 р.). – Д. : Вид-во ДУЕП, 2006. – С. 139.

20. Нестеренко О. А. Комп'ютер в курсі «Лингвострановедение испанского языка как второго иностранного» / О. А. Нестеренко // Сучасні тенденції комп'ютеризації процесу навчання іноземних мов : збірник наукових праць. – Луганськ : Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, 2006. – № 4 – С. 160–163.

21. Нестеренко О. А. Підготовка студентів до складання міжнародного тесту-іспиту з володіння іспанською мовою / О. А. Нестеренко // Викладання мов у ВНЗ освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : X міжнарод. науково-практичної конф., присвячена 45-річчю підготовчого факультету, 8–9 червня 2006 р. : тези. – Харків : ХОГО НЕТ «Еко Перспектива», 2006. – С. 86–87.

22. Нестеренко О. А. Електронна тандем-технологія і автономія студентів у навчанні другої іноземної мови / О. А. Нестеренко // III міжнародна наукова конференція [«Навчання загальнонавчальної та ділової англійської мови у Східній Європі: для чого та як?»], (Дніпропетровськ, 15–16 травня 2009 р.). – Д. : Вид-во ДУЕП, 2009. – С. 125–128.

23. Нестеренко О. А. Електронна тандем-технологія у навчанні другої іноземної мови / О. А. Нестеренко // Інтеграційні процеси у викладанні іноземних мов: теоретичні засади та прикладні аспекти : зб. матеріалів міжнарод. конференції. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – С. 206–207.

24. Нестеренко О. А. Принципи навчання іспанської мови як другої іноземної після англійської з використанням ресурсів Інтернету / О. А. Нестеренко // Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції [«Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів»], (Тернопіль, 7–8 квітня 2011 р.). – Тернопіль : Економічна думка, 2011. – С. 207–209.

25. Nesterenko Oleg Reading-Oriented Internet-Assisted Teaching of L3 (Spanish) on the basis of L2 (English) / Oleg Nesterenko, Oleg Tarnopolsky // The Reading Matrix. – December 2006. – Vol. 6, No. 3. – (5th Anniversary Special Issue – CALL Technologies and the Digital Learner) – pp. 310–321.

26. Nesterenko Oleg Salvando obstáculos / Oleg Nesterenko // Actas del Congreso Internacional «Retos del Hispanismo en la Europa Central y del Este». – Madrid : Palafox & Pezuela, 2007. – pp. 131–137.

27. Nesterenko Oleg Recursos Internet en la formación de competencias interculturales / Oleg Nesterenko // [«Lingua Summit 2007 – Komunikácia kultúr v zjednocujúcej sa Európe»], (6-7 september 2007). Trenčín, Slovenska Republika. – pp. 156–159.

28. Nesterenko Oleg Recursos de Internet en la enseñanza/aprendizaje de español como segunda lengua extranjera / Oleg Nesterenko // Encuentros. Volumen I. Encuentros de lingüística, traducción y enseñanza de la lengua española. WW, Oficyna wydawnicza. – Katowice, 2008. – pp. 251–266.

АНОТАЦІЯ

Нестеренко О. А. Методика навчання студентів мовних спеціальностей другої іноземної мови після англійської. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови). – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, 2012.

Дисертацію присвячено проблемі навчання другої іноземної мови студентів мовних спеціальностей. У дослідженні теоретично обґрунтовано, практично розроблено й експериментально перевірено ефективність методики навчання другої іноземної мови після першої англійської з використанням ресурсів Інтернету. Визначено методичні принципи навчання другої іноземної мови після англійської в якості першої іноземної мови з опорою на ресурси Всесвітньої мережі Інтернет. Запропоновано критерії відбору навчальних ресурсів Інтернету. Пропонується систематизація ресурсів Інтернету на основі функціонального підходу. Розроблено систему вправ, згрупованих відповідно до тих видів мовленнєвої діяльності, які вони формують і розвивають. Запропоновано дві моделі навчання другої іноземної мови в залежності від організаційних і технічних умов кожного конкретного мовного вищого навчального закладу і методичні рекомендації щодо впровадження методики навчання другої іноземної мови в навчанні студентів мовних спеціальностей (перекладачів з двох іноземних мов).

Ключові слова: друга іноземна мова, студенти мовних спеціальностей, навчальна автономія, ресурси Інтернету, модель організації навчання другої іноземної мови.

АННОТАЦИЯ

Нестеренко О. А. Методика обучения студентов языковых специальностей второму иностранному языку после английского. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика обучения (германские языки). – Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского», Одесса, 2012.

Диссертация посвящена проблеме обучения второму иностранному языку студентов языковых специальностей. В исследовании теоретически обоснована, разработана и экспериментально проверена эффективность методики обучения второму иностранному языку после первого английского с использованием ресурсов Интернета. Обучающие ресурсы Интернета определены как специфические способы обучения иностранному языку, которые отбираются во Всемирной сети и приспособляются для изучения определенного языка.

Определены теоретические основы методики обучения будущих переводчиков второму иностранному языку после английского в высших учебных заведениях с использованием Интернет-ресурсов. Доказано, что учебный процесс должен строиться с учетом языковых (фонетика, грамматика, лексика, синтаксис) и речевых (коммуникативные темы, социокультурные фоновые знания, стандарты коммуникативного поведения) особенностей первого иностранного языка.

Обучение второму иностранному языку после английского с использованием ресурсов Интернета должно строиться с учетом следующих принципов: опережающего развития рецептивных видов речевой деятельности; удвоенного погружения; доминирования проектных технологий; формирования межкультурной компетенции; учебной автономии; дидактико-методической целесообразности.

Охарактеризована база учебных ресурсов Интернета (рецептивно-коммуникативные, продуктивно-коммуникативные, инструментальные), критерии оценивания и отбора Интернет-ресурсов (соответствие референтным уровням изучения второго иностранного языка, доступность и возможность использования в учебном процессе, связи с английским языком и опора на него, функциональность, новизна и современность учебных и информационных материалов, стабильность Интернет-ресурса, экономическая целесообразность). Определены показатели и уровни владения вторым иностранным языком на начальном этапе (уровень А с подуровнями А1 и А2 в соответствии с дескрипторами Общеввропейских рекомендаций языкового образования). Разработана модель обучения второму иностранному языку на базе английского с опорой на ресурсы Интернета на начальном этапе, состоящая из номенклатуры видов учебной деятельности для аудиторной и внеаудиторной работы в рамках учебных модулей; комплекс упражнений, включающий пять подсистем

(информационно-технические, подготовительно-тренировочные, рецептивно-ориентированные, параллельного развития рецептивных и продуктивных видов речевой деятельности, продуктивно-ориентированные) и методические рекомендации по их реализации.

Ключевые слова: второй иностранный язык, учебная автономия, ресурсы Интернета, модель организации обучения второму иностранному языку, студенты языковых специальностей.

ANNOTATION

Nesterenko O. A. Methods of Teaching Second Foreign Language after English to Students of Language Specialities. – Manuscript.

The thesis for a candidate degree in Pedagogical Science in speciality 13.00.02 – Theory and Methodology of Teaching: Germanic Languages. – State Institution «South-Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinskiy». Odessa, 2012.

The thesis is dedicated to the issue of teaching second foreign language to language department students at universities. The research gives theoretical substantiation, offers practical implementation and provides experimental efficacy verification of the methods of teaching a second foreign language using Internet resources on the basis of English as the first target language.

The principles of teaching second foreign language using the World Wide Web and on the basis of English as the first target language are defined.

The criteria for selecting and systematizing Internet teaching resources using the functional approach are suggested. The author has elaborated a system of tasks selected according to the communicative competences that they are designed to form and develop.

Two models of teaching a second foreign language are developed, depending on the organizational and technical conditions at a particular linguistic higher education institution. Practical recommendations on how to organize teaching a second foreign language to language department students (future translators from/into two foreign languages) have been suggested.

Key words: a second foreign language, language department students, learner's autonomy, Internet resources, a model of teaching a second foreign language.

Підписано до друку 03.02.2012. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура «Times New Roman» Друк цифровий. Ум. друк .арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Зам. № 14
Видавець і виготовлювач ОДУВС
м. Одеса, вул. Успенська, 1
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3507 від 25.06.2009 р.
тел. 0487024884; 0949547884 email – ndrvv1@gmail.com